Základní škola Mikulov, Hraničářů 617 E, p.o.

Strategie prevence školní neúspěšnosti

Příloha k Programu poradenských služeb na školní rok 2025/26

Zpracovala: PhDr. Dagmar Černá

Účinnost: od 1.9.2025

V Mikulově 31.8.2025 ……

Školní neúspěšnost je vážným problémem, který vyžaduje individuální práci s žákem i jeho zákonnými zástupci. Je často způsobena souborem příčin, které je třeba dobře rozpoznat a přijmout opatření, jež povedou zavčas k nápravě.

Ve škole působí kompletní školní poradenské pracoviště ve složení (viz Program poradenských služeb):

- Zástupkyně ředitele pro společné vzdělávání, výchovná poradkyně – PhDr. Dagmar Černá (vedoucí ŠPP),
- školní metodička prevence - Mgr. Tamara Podsedníková,
- kariérový poradce – Mgr. Miroslav Pokorný,
- školní psycholožka – Mgr. Kateřina Kuncová,
- speciální pedagožka (logopedka) – Mgr. Anna Linhartová
- a další subjekty včetně asistentů pedagoga.

Poradenští pracovníci kooperují s pedagogy, asistenty pedagoga, zákonnými zástupci, žáky samotnými, školskými poradenskými zařízeními a vedením školy na prevenci školní neúspěšnosti. Strategie prevence školní neúspěšnosti vyplývá z ***vyhlášky č. 197/2016 Sb., kterou se mění vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách*** a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů, a ***vyhlášky č. 27/2016 Sb. (Vyhláška o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných)*** ve znění pozdějších novelizací a školského zákona.

Charakteristika školní neúspěšnosti

Školní neúspěšnost je z hlediska pedagogicko-psychologického a sociopedagogického chápána jako selhávání žáky/žákyně v podmínkách školního edukačního procesu nejen špatným prospěchem, ale také vytvářením negativních psychických postojů a emočních stavů ve vztahu k vlastnímu učení, ke vzdělávání, k učitelům a obecně ke škole.

DOPROVODNÉ PROJEVY ŠKOLNÍ NEÚSPĚŠNOSTI

a) neurotické příznaky – bolesti hlavy, břicha, nechutenství, zvracení, tiky, školní fobie

b) poruchy chování – záškoláctví, útěky ze školy nebo z domova, sebepoškozování

c) obranné mechanismy – ztráta motivace, pocit méněcennosti, fantazie, regrese (únik)

POSTOJ DÍTĚTE A RODIČŮ KE ŠKOLNÍ PRÁCI

Velmi důležitou roli hraje také postoj dítěte i rodičů ke škole a školní práci. Tento postoj závisí především na dobré motivaci a zvyšování sebedůvěry dítěte. Postoj žáka ke škole dále ovlivňují i dílčí úspěchy a neúspěchy ve vzdělávacím procesu. Žáci, kteří pracují pod úrovní svých schopností a bez zvýšeného vlastního úsilí, nejsou motivováni k lepším výsledkům a bývají ve škole nespokojeni. Neúspěch může být u žáka podnětem k většímu úsilí a snaze o zlepšení výsledků. Pokud jsou však neúspěchy příliš časté, motivace žáka se rychle snižuje.

Školní neúspěšnost ovlivňuje řada faktorů:

a) Přestup z mateřské do základní školy

Oblast prevence na naší ZŠ:

- spolupráce ZŠ a MŠ – návštěva předškoláků ve škole – seznámení se školním prostředím, vyzkoušení činnosti prvňáčků (Edukativně stimulační skupinka ***Veselé učeníčko***, která probíhá v únoru a březnu v době před zápisem do 1. ročníku)
- komunikace se zákonnými zástupci – příprava na školní docházku, vysvětlení potřebných požadavků a vhodného přístupu k dětem (od září 2023 v rámci projektu OP JAK ***Rodičovské kavárny*** jako jedno z témat), možnost konzultace u školního speciálního pedagoga a školního psychologa „jak připravit dítě do ZŠ“
- v květnu/červnu probíhá schůzka zákonných zástupců předškoláků s učitelkami, které budou učit první třídy
- co nejdelší vhodná motivace pro děti v 1. ročníku (adaptační období)
- hodnocení žáků vzhledem k jejich osobnímu pokroku (v 1. ročníku)
- zohlednění dopadu koronavirové pandemie na startovací ročníky (intenzivní doučování)
- depistážní činnost a pravidelný monitoring ŠSP a ŠP v přípravné třídě a 1. ročnících, konzultace s TU

b) Přestup žáka z prvního na druhý stupeň

Oblast prevence:

- komunikace mezi učiteli prvního a druhého stupně – předávání informací o žácích včetně agendy žáků se SVP, vysvětlení obvyklého způsobu práce, pravidel, hodnocení, zažitých forem práce, postřehů z 1. stupně (co se osvědčilo, co nikoliv)

- průběžné návštěvy žáků pátých tříd na druhém stupni, seznámení se s učiteli druhého stupně
- poskytnutí žákům dostatek času na adaptaci, příprava na přechod na 2. stupeň (aktivity ŠP se třídami)
- adaptační den (od září 2023) – stmelovací hry, vytváření kladných vztahů mezi žáky a učiteli, vytvoření pravidel (nového) kolektivu
- prohlubování pracovních návyků u žáků 6. tříd – samostatná kontrola správnosti podle řešení, rozvrhnout si volný čas pro zvládání více DÚ a učiva z více předmětů (konzultace u ŠP – nácvik nových vhodných strategií, rodiče se mohou obrátit na poradenské pracovníky – VP, SP)
- depistážní činnost a monitoring v 6. ročnících (za účelem odhalení případných potíží)
- práce s třídními kolektivy i jednotlivci (ŠP, ŠMP)

c) Osobnost dítěte – snížené nadání, emoční labilita, nízká odolnost vůči zátěži, poruchy učení, poruchy chování a jiné zdravotní komplikace žáka

Oblast prevence:

- průběžné sledování žáků, snaha zachytit problém, co nejdříve (depistáž všech poradenských pracovníků v rámci jejich kompetencí)
- komunikace a úzká spolupráce všech pedagogických pracovníků
- spolupráce zákonných zástupců se školou – navodit partnerský vztah ze strany školy
- individuální přístup k žákům
- zaměření na pozitivní výkony žáka, posilování pozitivní komunikace
- pro zjišťování vědomostí a dovedností žáků volení takových druhů a forem zkoušení, které odpovídají schopnostem žáků
- ohlašovací povinnost v případě záchytu rizikového chování, následný postup dle školního preventivního programu
- preventivní aktivity (ŠMP) – besedy, workshopy pro žáky, Rodičovské kavárny pro rodiče

d) Nevhodná rodinná situace – nepodnětné rodinné prostředí, rozdílné sociální podmínky života v rodině, nesprávné typy výchovy, složitá rodinná situace

Oblast prevence:

- důležitá je spolupráce zákonných zástupců se školou

- zvýšená pozornost při začlenění dítěte do kolektivu – aby se nestalo terčem posměchu
- projevit rodině podporu (spolupráce s ŠP, VP)
- nabídka spolupráce s neziskovými organizacemi pro rodinu
- preventivní programy ve škole práce s třídním kolektivem
- individuální práce s žákem/žákyní ve škole – vyučující, TU, ŠP, VP, ŠMP, SP

e) Žáci nemocní, kteří mají dlouhodobou absenci

Oblast prevence:

- při dlouhodobé nemoci je třeba s rodinou žáka úzce spolupracovat
- zajistit doplňování učiva (využít dopomoc AP, pokud ve třídě působí, jinak řeší TU a vyučující)
- ulehčit návrat žáka po nemoci do školy – plán doplnění učiva a přezkoušení (adaptační období – vzít v potaz)
- každá situace bude vyhodnocena dle konkrétního zdravotního stavu žáka, v případě delšího pobytu v lázních nebo během hospitalizace – třeba zajistit plynulý kontakt se ZŠ při nemocnici (předání učebního plánu, osnov, zápisků a úkolů)

f) Žáci, kteří přešli z jiné ZŠ

Oblast prevence:

- změna školy znamená změnu školního vzdělávacího programu – zajištění souladu (zodpovědnost vyučujících), možné rozdíly v probraném učivu – lze řešit nabídkou doučování, konzultacemi s rodiči (soukromé doučování zajistí rodina sama)
- stmelovací, poznávací hry, začlenění do třídního kolektivu (ŠP, ŠMP)
- komunikace se zákonnými zástupci žáka – informovanost, jak žák zvládá adaptaci (VP, ŠP, SP)
- diagnostika učebních stylů (SP, ŠP)

g) Špatná docházka do vyučování – neúčast žáků ve výuce, z toho plynoucí špatné porozumění probírané látce a následné nezvládnutí učiva

Oblast prevence:

- konzultace s rodiči či zákonnými zástupci, kooperace TU a VP, popř. ŠP za účelem odhalení příčiny vysoké absence ve škole
- zařazení žáka do doučování (nabídka školy rodině)

- v případě vysoké omluvené absence (více jak 100 hodin za pololetí na 1. stupni a více jak 200 hodin na 2. stupni) či neomluvené absence, nejdříve budeme řešit pohovorem s rodiči, posléze kontaktovat OSPOD, o všem budou vedeny patřičné záznamy

h) Žáci s odlišným mateřským jazykem (OMJ) nebo v postavení azylantů (žáci z Ukrajiny)
Oblast prevence:

- konzultace vyučujících s ukrajinskými AP, popř. ukrajinskou sociální pedagožkou a školním speciálním pedagogem – s cílem hledání příčin případného neúspěchu
- možnost doučování pro žáky, zařazení do skupiny jazykové přípravy
- v případě přetrvávajících obtíží diferenciální diagnostika u ŠSP, popř. odeslání ke specialistům (PPP/SPC, klinický psycholog apod.)
- zařazení žáků do PO1, popř. PLPP/IVP na základě doporučení ŠPZ (Úprava obsahu jazyk – 3 hodiny týdně ze ŠPZ)

Východiska pro nastavování podpory ve škole a identifikace žáků ohrožených školní neúspěšností

V první řadě je nutné podrobit dítě kvalitní pedagogické, speciálně-pedagogické a případně psychologické diagnostice, aby byly odhaleny konkrétní příčiny selhávání žáka ve škole. Diagnostika žákových možností, učebních stylů a vzdělávacích potřeb nám pak umožní nastavit vhodná opatření. Je potřeba reagovat včas tak, aby žák byl schopen zastavit svůj pokles výkonu a případně se vrátit mezi "školsky úspěšné žáky". Na diagnostice se podílí, dle svých kompetencí, nejen školní speciální pedagog a školní psycholog, ale i vyučující a další pedagogičtí pracovníci.

- rodiče a zákonní zástupci jsou průběžně informováni prostřednictvím Edupage o prospěchu (konkrétní známky, průměry, výchovná opatření, čtvrtletní hodnocení
- nejen v jednotlivých čtvrtletí, ale i průběžně je veden motivační pohovor se žáky v těch předmětech, ve kterých se vyskytují výchovné obtíže – vyučující konkrétního předmětu průběžně mapuje příčiny školního neúspěchu nebo zhoršeného prospěchu
- rodiče a zákonní zástupci si mohou kdykoliv v průběhu školního roku domluvit schůzku s konkrétními vyučujícími, jinak využívají klasická konzultační odpoledne (4x do roka) a třídní schůzky (2x do roka)

Metody pedagogické diagnostiky:

 pedagogické pozorování žáka v hodině (vyučujícími, TU), posléze náslech poradenského pracovníka v hodině (strukturované pozorování žáka)

 rozhovory se žákem, pedagogem, rodičem, spolupráce se zákonným zástupcem žáka

 prověřování znalostí a dovedností formou ústního zkoušení, písemných prací, srovnávací testy

 didaktické testy, reflexe rozboru výsledků žákovy práce a hodnocení, portfolio žákovských prací, analýza pedagogického přístupu a domácí přípravy žáka

 studium pedagogické dokumentace (evidence žáků se SVP)

Formy práce:

 individuální práce se žákem v rámci vyučovací hodiny, doučování (tzv.PI)

 zadávání pravidelných úkolů vycházejících ze stanoveného rozsahu a obsahu učiva pro domácí přípravu

 užívání podpůrných aktivit – termíny zkoušení a písemných prací, možnost opakovaného opravného pokusu

 používání podpůrných pomůcek při výuce – přehledy, tabulky, kalkulačky

 používání kompenzačních pomůcek dle doporučení PPP a SPC

Postup v případě podezření na zhoršení stavu školní úspěšnosti

1. Učitel, který vidí, že žák začíná mít problémy, upozorní na problém třídního učitele. Komunikace, řešení vzniklého problému mezi vyučujícím, třídním učitelem a zákonným zástupcem. Bude vytvořen Zápis z jednání se zákonným zástupcem žáka.

2. Třídní učitel, dle situace, zkonzultuje problém se školním poradenským pracovníkem (VP, ŠMP, SP, ŠP) a seznámí se závěry ostatní vyučující. V případě potřeby může být vypracován Plán pedagogické podpory na cca 1 – 3 měsíce nebo nastavení Podpůrných opatření 1. stupně, pokud to situace vyžaduje. Na základě získaných informací o tom rozhodne vedoucí Školního poradenského pracoviště, stvrzuje ředitel školy souhlasem.

Poté dojde k jeho vyhodnocení. Škola nabízí i další individuální možnosti jako jsou pravidelné konzultace s učitelem nebo poradenským pracovníkem a doučování žáků.

Na žádost zákonných zástupců může školní speciální pedagog provést orientační diagnostické šetření přímo ve škole.

3. V případě přetrvávajících obtíží je zákonným zástupcům doporučena návštěva odborného pracoviště – např. PPP, SPC, Střediska výchovné péče apod. Žákovi jsou poskytnuta další potřebná podpůrná opatření, pokud je školské poradenské zařízení navrhne. S doporučením školského poradenského zařízení se seznámí všichni, kteří se na vzdělávání žáka podílí.

3. V případě výchovných potíží u žáka – následuje komunikace, řešení vzniklého problému mezi vyučujícím, třídním učitelem, poradenskými pracovníky, někdy vedením školy a zákonným zástupcem žáka (i žákem). Spolupráce s rodinou je velmi důležitá pro úspěšné řešení problému. Zákonní zástupci jsou pozváni do školy na schůzku. Škola spolupracuje i s dalšími subjekty, které by mohly napomoci s řešením problému školní neúspěšnosti. Především s Dětským domovem, OSPOD, PPP, SPC, SVP, DPN. Bude vytvořen Zápis z jednání se zákonným zástupcem žáka.

4. Svolání výchovné komise – vedení školy, výchovný poradce, metodik prevence (nebo i ŠSP, ŠP), třídní učitel, zákonný zástupce žáka. Bude vytvořen Zápis z výchovné komise. Výchovná komise má preventivní charakter.
Proces následných změn je vyhodnocován průběžně pomocí prostředků poskytujících zpětnou vazbu (zápisy z jednání, zprávy jednotlivých třídních učitelů z pedagogických rad, doporučení školských poradenských zařízení, vyhodnocování podpůrných opatření). Pro další období je přihlíženo při plánování na tato zhodnocení.

Nástroje na koordinaci péče o žáky se SVP

Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami patří mezi žáky ohrožené školním neúspěchem (v některých případech).

- **Depistáž speciálního pedagoga** (aktivní vyhledávání žáků s deficity v učení podmiňující školní neúspěšnost)
- **Diagnostické šetření ve škole –** záchyt SPU, podezření na PAS, ADHD a jiné neurovývojové poruchy a poruchy pozornosti (SPU dle standardizovaných baterií PPP Brno)

- **Poskytování podpůrných opatření 1. stupně (základní individualizace)** ze strany vyučujících, zařazení do evidence
- **Plán pedagogické podpory**
  - vzniká z iniciativy učitele jednotlivých předmětů, může mít omezenou platnost nebo může být využíván po delší časové období, musí být pravidelně vyhodnocován, má ho u sebe vyučující, který PLPP tvořil, i poradenský pracovník (ŠSP)
- **Individuální vzdělávací plán**
  - podpůrné opatření v rámci 2. – 5. stupně, tvoříme ho na základě doporučení ŠPZ, po podpisu informovaného souhlasu v rámci doporučení
- **Předmět speciálně pedagogické péče**
  - zařazení žáka do skupiny na základě doporučení ŠPZ, náplň je dána v doporučení, ŠSP může do PSPP zařadit žáka na základě vlastní speciálně pedagogické diagnostiky i bez doporučení ŠPZ, s informovaným souhlasem zákonného zástupce
- **Asistent pedagoga**
  - personální podpora je vždy daná doporučením ŠPZ
- **Doporučení ze ŠPZ**
  - vyučující jsou seznámeni s doporučením pro daného žáka/žákyni

Seznam zkratek

AP – asistent pedagoga
IVP – individuální vzdělávací plán
PLPP – plán pedagogické podpory
SP – speciální pedagog
ŠMP – školní metodik prevence
ŠP – školní psycholog
ŠPP – školní poradenské pracoviště
TU – třídní učitel
VP – výchovný poradce
KP – kariérový poradce